

Originalspråk: Norsk

Ášši/Sak SP 021/13

Sametingets museumspolitiske redegjørelse 2013

Arkivsaknr.
12/2791

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	24.04.13	SR 057/13
Sametingets plenum	3. – 7.06.13	SP 21/13

Saken påbegynt tirsdag 4. juni 2013 kl. 11.06

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
-----	-----------	-------------------	--------

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametingsrådet har drøftet Sametingets museumspolitiske redegjørelse 2013. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingets museumspolitiske redegjørelse 2013

Innledning

Sametinget la i 2004 fram en melding om samiske museer. Den tok for seg til stor del organiseringa av museene til færre museumsenheter, slik St.meld. nr 22(1999-2000) *Kjelder til kunnskap* la føringer for. Sametinget sluttet seg dermed til den nasjonale museumsreformen. I dag er de samiske museene konsoliderte i færre enheter, totalt 6 i tallet. Det har gått noen år siden dette, og det er derfor behov

for å jobbe videre med mer museumsfaglige utfordringer, og utfordringer knyttet til innhold og aktivitet.

Til grunn for redegjørelsen ligger først og fremst to dokumenter som Sametinget har fått utført; Mål- og behovsanalysen fra 2011, men også rapporten Bååstede - tilbakeføring av samisk kulturarv fra 2012.

Med en bakgrunn i statusbeskrivelse av Sametingets arbeid innenfor museumsfeltet vil vi identifisere utfordringene de samiske museene står overfor. Deretter vil vi skissere noen mål og strategier på hvordan vi kan styrke de samiske museene.

Denne redegjørelsen er ikke uttømmende for det samiske museumsfeltet. Den vil kun peke på enkelte områder som Sametinget mener er de viktigste innsatsområdene de kommende år.

Status for samisk museumsvirksomhet

Statlige føringer

Sametinget overtok forvaltningsansvaret for de samiske museene i 2002, samtidig som den nasjonale museumsreformen satte i gang. St.meld.nr. 22(1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving* skisserer den nasjonale museumsreformen, som la vekt på færre enheter og fokus på økt faglighet. Tyngdepunkt ble flyttet fra fylkene til staten (tilskudd) for å få en tydeligere nasjonal museumspolitik. Det ble satt av 200 mill i økt driftstilskudd ble fordelt til de konsoliderte enhetene i landet. Samtidig ble det etablert nasjonale museumsnettverk, herunder Samisk museumsnettverk.

St.meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum gjør opp en slags status etter gjennomføringa av museumsreformen. Den setter ytterligere fokus på den faglige dimensjonen gjennom å fokusere på de fire innsatsområdene eller 4 F'ene som de også kalles; forvaltning, forskning, formidling og fornying:

- Forvaltning: Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Viktige delmål vil være gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene.
- Forskning: Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål vil være økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.
- Formidling: Museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Det innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt.
- Fornyning: Gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering, skal museene være oppdaterte og aktuelle i alle deler av sin virksomhet, være solide institusjoner og ha en aktiv samfunnsrolle. Et delmål vil være å utvikle digital forvaltning og formidling.

De samiske museene

Det er i dag 6 konsoliderte samiske museer. Sametinget oppnevner styrerepresentanter til alle museene. En nærmere beskrivelse av museene finnes i Mål- og behovsanalysen og Bååstede-rapporten. Disse er:

- Saemien Sijte, lokalisert til Snåsa, er en stiftelse opprettet av Nord-trøndelag fylkeskommune, Sametinget, Snåsa kommune og den lokale sameforeningen. Saemien Sijte har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i det sørsamiske området.
- Árran lulesamiske senter, Tysfjord og Beiarn, er en stiftelse opprettet av Sametinget, Nordland fylkeskommune og Tysfjord kommune. Árran har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i det lule- og pitesamiske området. Under denne enheten ligger en museumsavdeling i Beiarn.
- Várdobáiki samiske senter, Evenes, er et andelslag. Museet har ansvaret for samisk museumsvirksomhet fra Ballangen i Nordland, til sørligere deler av Troms, i tillegg til Lofoten og Vesterålen.
- Senter for nordlige folk AS, Kåfjord: har ansvaret for samisk museumsvirksomhet fra midtre deler av Troms til Nord-Troms.
- RiddoDuottarMuseat er en driftsstiftelse med hovedadministrasjon i Karasjok. Enheten har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i Vest-Finnmark. Enheten eies av Kautokeino kommune, De samiske samlinger/Sámiid Vuorkká-Dávvirat(egen eierstiftelse), Porsanger kommune og Kokelv sjøsamiske museum. Enheten består av følgende museer:
 - Kautokeino bygdetun, Kautokeino
 - De samiske samlinger, Karasjok
 - Porsanger museum, Porsanger
 - Kokelv sjøsamiske museum, Kvalsund
- Tana og Varanger museumssiida er en driftsstiftelse med hovedadministrasjon i Varangerbotn (Nesseby). Museet har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i Øst-Finnmark. Enheten eies av Nesseby kommune, Tana kommune og Sør-Varanger kommune, og består av følgende museer:
 - Tana museum, Tana
 - Varanger Samiske museum, Varangerbotn (Nesseby)
 - Østsamisk museum, Neiden (Sør-Varanger)
 - Saviomuseet, Kirkenes (Sør-Varanger)

Sametinget har tatt utgangspunkt i International Council of Museums (ICOM) definisjon av et museum. Den er beskrevet i Sametingsrådets melding om museer fra 2004:

- Museet må ha en forvaltningsmessig tilknytning til Sametinget, der Sametinget er faglig og politisk premissleverandør.
- Museer som virker i en samisk samfunnskontekst
- Museer som har samisk kultur- og naturhistorie som ett sentralt virkeområde.

Om det er museer som søker seg til Sametingets forvaltning, vil Sametinget vil legge føringer på museenes faglige virksomhet. Følgende krav må være oppfylt for å kunne søke å komme inn under Sametingets forvaltning:

- Museet må være en klart definert virksomhet med eget driftsbudsjett og med minst ett årsverk knyttet til museumsfaglig arbeid.
- Museet må drive en reell virksomhet knyttet til innsamling, bevaring og formidling av samiske gjenstander, tro og tradisjoner, og ha en langsiktig plan for dette.
- Museet må kunne vise til en godkjent virksomhetsberettelse

De samiske museene jobber med forvaltning og formidling av samisk kulturarv. De har opparbeidet en spisskompetanse innen samisk arkeologi, kulturhistorie, kulturminner og kunst. Museene har stor betydning for de samfunnene de virker i, både lokalt og regionalt. Flere av museene virker under samme tak som andre samiske virksomheter som språksentra, kulturhus med mer. Dette gir en faglig synergieffekt som er svært verdifull, men som også kommer den samiske befolkningen til gode.

Museene er i dag noen av de mest stabile samiske kulturinstitusjonene. På mange måter bidrar de aktivt til utviklingen av samiske kulturinstitusjoner.

Mål- og behovsanalysen (2011)

Sametinget fikk i 2011 utarbeidet en måls- og behovsanalyse av de samiske museene. Analysen viser at de samiske museene er relativt små med lite ressurser. De er i behov for å bli styrket økonomisk, personellmessig og faglig. Det er spesielt behov for en økt innsats innenfor innsamling, dokumentasjon og annen kunnskapsutvikling. Museene bør i tillegg bli bedre koordinert innenfor en politisk agenda for samisk kulturarv, og for bedre anvendelse av knappe ressurser. De samiske museene er relativt unge, og oppbygd av lokale initiativ. De har få ansatte, men trass i dette har de en høy faglig kompetanse og kunnskap, noe som gjør museene til kompetanseinstitusjoner og en vital ressurs i samisk kultursektor.

Analysen slår også fast at de ansatte er stolte av sitt arbeid, og at museene klarer å utnytte de økonomiske ressursene godt trass i knappe rammer. Bruk av og kompetanseheving innen samisk språk i den museale virksomheten er en utfordring. Dette arbeidet krever noe mer økonomiske ressurser enn om man bare skulle bruke norsk språk.

Bååstede¹ – tilbakeføring av samisk kulturarv

Norsk Folkemuseum vedtok i 2007 å åpne opp for å tilbakeføre en del av sin samiske gjenstandssamling. Kulturhistorisk museum (Universitetet i Oslo), som eier av de fleste av gjenstandene, fulgte dette opp. I 2012 vedtok så Sametinget, Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum at om lag 2100 gjenstander bør tilbakeføres til de 6 samiske museene ut fra prinsippet om opphav. Rapporten slo fast at det er sentrale myndigheters ansvar å finansiere tilbakeføringsprosessen, som er beregnet til 17 mill kr. Sametinget har satt av 1 mill kr på 2013 års budsjett for å igangsette dette arbeidet, og vil sette av 1 mill kr årlig for årene 2013-2016 som prosessen er ment å ta. Kulturdepartementet har uttrykt at de ikke har muligheter til å finansiere tilbakeføringsprosessen. Det anses ikke som en bra løsning at sentrale myndigheter henviser Sametinget til søkerbaserte ordninger. Sametinget har imidlertid søkt Norsk kulturråd om midler for 2013, men det har ennå ikke kommet en avklaring på denne. Sametinget ønsker derimot at prosessen ikke skal stoppe opp, derfor startes arbeidet opp innenfor de rammene som er i dag. Utfordringen framover blir å sikre hele finansieringa av tilbakeføringsprosessen.

Magasiner og utstillingsarealer

De samiske gjenstandene har en meget høy kulturhistorisk verdi for det samiske samfunnet. Mål- og behovsanalysen(2011) og Bååstede-rapporten(2012) slår fast at magasiner og utstillingslokaler ved de samiske museene ikke er i tilfredsstillende stand for å kunne ta imot gjenstander fra Norsk

folkemuseum, som stiller absolutte faglige krav til dette. Det er derfor behov for oppgraderte magasiner og utstillingslokaler. Samtidig er det ulike behov fra museum til museum. I noen tilfeller kan dette løses ved at nye museumsbygg med tilfredsstillende magasiner og utstillingslokaler blir bygd, slik som det planlagte nye Saemien Sijte, Samisk kunstmuseum(Karasjok) og Várdobáiki. Det beste eksisterende magasinet er ved Árran lulesamiske senter; der kan man få en tilfredsstillende løsning ved at ett vannrør blir flyttet ut fra magasinet. I de andre tilfellene må man se om det skal bygges nye magasiner ved hvert enkelt

¹ Bååstede = *Tilbake* på sørsamisk

museum eller konsolidert enhet, eller om man kan se på fellesløsninger. Et annet alternativ kan være å leie magasiner ved andre museer i nærheten.

I tillegg kommer spørsmålet om kompetent teknisk konserveringspersonale opp. Per i dag er det ingen ansatt ved de samiske museene med denne kompetansen. Det er behov for å se på utfordringene innenfor teknisk konservering på kort og lang sikt.

Museenes rolle i kulturminnevernet

Museene spiller en viktig rolle i samisk kulturminnevern. For mange av de samiske museene har kulturminnefaglig kompetanse vært og er en av bærebjelkene innenfor deres virksomhet. Den unike kompetansen som disse har opparbeidet seg er det viktig å ta vare på, men også videreutvikle.

Sametinget har søkerbaserte tilskuddsordning innenfor kulturminnevern og bygningsvern. Midlene prioriteres gjennom vedtak av Sametingets budsjett i plenum. Midlene tildeles i hovedsak til restaureringstiltak for automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger samt prosjekter til registrering av automatisk fredete samiske kulturminner. For 2013 er summen til fordeling 2,4 millioner kr, og muliggjør en tildeling inntil kr 300 000 per søknad. De samiske museene er ofte søkere til denne tilskuddsordningen. Det ønskes en større forutsigbarhet, gjerne over flere år, i forhold til tilskuddsordningen.

Kulturminneloven av 1979 sier at det er Sametinget som har forvaltningen for faste samiske kulturminner. Det er landsdelsmuseene som har ansvaret for løse kulturminner. Primært gjelder for dagens samiske områder at NTNU-Vitenskapsmuseet, Tromsø museum og Kulturhistorisk museum i Oslo (for kommunene i Hedmark) er rette instans. Men samiske kulturminner finnes i hele landet, noe som innebærer at samiske løse kulturminner, etter loven, skal ivaretas av også de andre landsdelsmuseene. RiddoDuottarMuseat er høringsinstans for utførelse av samiske kulturminner.

Samisk museumsnettverk

Som en del av den nasjonale museumsreformen ble det etablert en rekke faglige nasjonale museumsnettverk. Samisk museumsnettverk er ett av disse, og består av de samiske museene og Norsk folkemuseum m.fl. RiddoDuottarMuseat er nettverkskoordinator. Det overordnede målet for museumsnettverket er å sørge for styrking og samordning av det samiske museumsvesenets gjennom igangsetting av fellesprosjekter innen innsamling, dokumentasjon, bevaring, forskning og formidling. Nettverket omfatter ulike temaer innenfor samisk kulturhistorie og tradisjonskunnskap, samt skal fremme og styrke samisk språk i museumsarbeidet. Samisk museumsnettverk jobber prosjektbasert, og har bl.a. gjennomført et prosjekt innen samlingsforvaltning.

Norsk kulturråd fikk i 2011 oppdrag av Kulturdepartementet å utarbeide en vurdering av nasjonale faglige museumsnettverk, deriblant Samisk museumsnettverk. Rapporten viser at nettverksarbeidet vurderes som meningsfylt og positivt, men at nettverkene bør styrkes og utvikles. Norsk kulturråd har en viktig koordinatorrolle i utviklingen av nettverkene, og vil gi arbeidet med nettverk noe høyere prioritet. I utviklingsarbeidet av nettverkene vil det blant annet bli lagt vekt på at de bør i større grad jobbe for prosjektrettet arbeid, og at arbeidet bør stimuleres og kvalitetssikres med bedre koordinering og tilrettelegging av ressurser.

Samisk museums­lag

Samisk museums­lag er siden 2007 en fagseksjon under Norges museumsforbund², og som består av museer i Norge som jobber med samisk kulturhistorie. De samiske museene, Norsk folkemuseum, Tromsø museum m.fl. er medlemmer. Laget har engasjert seg sterkt i samisk museums­virksomhet og jobber fagpolitisk opp mot bl.a. Sametinget og sentrale myndigheter. De har vært sterke pådrivere for å få gjennomført Mål- og behovsanalysen og Bååstede. Sametinget ønsker de fortsatt kan være fagpolitisk toneangivende slik at samisk kulturhistorie på sikt kan få en sentral plass også ved såkalte norske museer.

Sametinget og andre myndigheters rolle og ansvar

Sametingets er et myndighetsorgan, og har forvaltningen av de samiske museene. Én av oppgavene er å sikre de samiske museenes rammebetingelser. Sametinget skal i tillegg utforme en samisk museumspolitik­k som skal oppfylle og samsvare med museums­faglige målsetninger og nasjonale og internasjonale museums­strategier. I tillegg fordeler Sametinget statlig driftstilskudd, og oppnevner styrerepresentanter.

Norsk kulturråd

Sametinget har som ansvar å legge til rette for at de samiske museene får den faglige bistand som er nødvendig. Norsk kulturråd er et rådgivende organ overfor Kulturdepartementet i museumsspørsmål. Kulturrådet har bl.a. i oppgave og ”videreføre arbeidet med å ivareta samisk kultur og samisk kulturelt mangfold”³. Dette ansvaret ble videreført i 2012 da ABM-utvikling ble underlagt Norsk kulturråd. Kulturrådet arrangerer en rekke seminarer, kurs med mer, samt tildeler støtte til ulike prosjekter innen museums­sektoren.

Økonomiske rammer

Den nasjonale museums­reformen sammenfalt delvis med Kulturloftet. Museums- og kulturvernfeltet hadde en samlet realøkning på 277,5 mill kr⁴. På tross av at regjeringens lovnader om økte driftstilskudd har ikke Sametinget opplevd at de samiske museene har fått et løft på lik linje med de andre museene som inngår i det nasjonale museums­nettverket.

Sametinget har siden det overtok forvaltningsansvaret stått for størstedelen av driftstilskuddene til de samiske museene. I 2002 fordelte Sametinget 8 850 mill kr, mens i 2013 er tildelingen oppe i 26 234 mill kr. De samiske museenes budsjetter er økonomisk sett små sett i forhold til andre sammenlignbare museer. I tillegg har driftstilskuddene fra kommuner og fylkeskommuner blitt redusert og falt bort etter at Sametinget overtok forvaltninga⁵. Et eksempel er tildeling av driftstilskudd fra Finnmark fylkeskommune; RiddoDuottarMuseat blir tildelt ca 280 000 kr, mens de 3 museene under KUDs forvaltning i Finnmark blir tildelt rundt 1 mill kr hver i driftstilskudd. Nordland fylkeskommune fordeler kun prosjekttilskudd etter søknad til Árran lulesamiske senter og Várdobáiki samiske senter. Fra sentralt hold legger man føringer på fordelingen av driftstilskuddet, der statlige midler utgjør 60 %, og regionale driftsmidler utgjør 40 %.

² Norges museumsforbund er en interesseorganisasjon for museumspolitisk arbeid og faglig utvikling, med 152 medlemsinstitusjoner

³ Fra tildelingsbrevet fra Kulturdepartementet til Norsk kulturråd.

⁴ NOU 2013:4, Kulturutredningen 2014

⁵ For nærmere detaljer, se Sametingets Mål- og behovsanalyse fra 2011.

Norsk kulturindeks 2012⁶ viser en tendens til økte kommunale driftstilskudd i Troms og Finnmark. Dette gjelder derimot ikke tilskudd til museer i de samiske områdene. Sametinget fikk i 2012 utarbeidet en rapport om kulturnæringer i samiske områder⁷. Rapporten viser at museer er en viktig del av kultursysselsettingen i samiske områder. Over en tiårsperiode er antallet ansatte i museumssektoren steget med 33 %. Dette utgjør en høyere andel av sysselsettingen enn i landsdelen og landet ellers. Det kan dermed virke som at tendensen går mot flere ansatte i de samiske museene, noe som igjen genererer økt aktivitet. Samtidig følger ikke de kommunale og fylkeskommunale driftstilskuddene opp denne veksten.

Framtidige utfordringer

Statusgjennomgangen viser at det samiske museumsfeltet står overfor en rekke utfordringer. De samiske museene har jobbet fram en konsolidering som, etter det Sametinget kan se, har gitt faglige fordeler. Det gjenstår ennå en rekke sentrale utfordringer, stort sett av faglig karakter, som vi her skal forsøke å skissere:

- Oppfølging av konsolideringen
- Finansiering av tilbakeføringssaken Bååstede
- Investeringsbehov ved de samiske museene
- Faglig utvikling for å bygge museene sterke: Forvaltning, Forskning, Formidling, Fornyning

Oppfølging av konsolideringen

I kjølvannet av museumsreformen

Prinsippene for konsolideringen står ved lag slik de var skissert i St.meld.nr. 22(1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving* og Sametingets vedtak. Sametingsrådet vil understreke at prinsippene gjelder for alle de samiske museene og at organisering og drift av de samiske museene skal skje innenfor rammene av de konsoliderte enhetene. Museumsreformen hadde et sterkt fokus på strukturelle forhold ved museumssektoren. Reformen er ikke evaluert i sin helhet, men det er fra sentralt hold igangsatt et arbeid med å evaluere konsolideringa ved noen få museer. Sametinget mener å kunne se at reformen i det samiske museumsvesenet har styrket det faglige arbeidet. Men allerede nå kan vi se at konsolideringa kan føre til noen utfordringer, spesielt med tanke på eierstruktur og medinnflytelse på museenes arbeid. Denne utfordringen er spesielt tydelig ved RiddoDuottarMuseat:

En av stifterne av RiddoDuottarMuseat⁸ er Samiid Vuorkka-Davvirat/De samiske samlingers eierstiftelse, oppnevnt av Samiid Vuorkka-Davvirat/De samiske samlingers (heretter omtalt som eierstiftelsen SVD) museumsforening i Karasjok. Eierstiftelsen SVD har vedtatt å si opp driftsavtalen med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseat. Den vil tre i kraft fra 1.januar 2014. Begrunnelsen er at eierstiftelsen SVD ikke er fornøyd med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseats arbeid.

Porsanger kommune⁹ har vedtatt å si opp tilskuddsavtalen på kr 185 000 til RiddoDuottarMuseat med virkning fra 1.januar 2014.

⁶ Norsk kulturindeks 2012. Resultater fra samisk område, Telemarksforsking (2012)

⁷ Kulturnæringer i samiske områder. Sysselsetting og bedriftsstruktur (2012).

⁸ Se Mål- og behovsanalysen(2011) for en nærmere beskrivelse av organiseringen av RiddoDuottarMuseat.

⁹ Porsanger kommune er eier av Porsanger museum, som stiftelsen RiddoDuottarMuseat drifter.

Disse to hendelsene skaper utfordringer for den museale virksomheten ved RiddoDuottarMuseat. Sametinget har nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Sametinget, Porsanger kommune, Kautokeino kommune, Kokelv sjøsamiske museum og eierstiftelsen SVD. Arbeidsgruppa skal se på framtidig drift av museene som i dag inngår i stiftelsen RiddoDuottarMuseat. Dette arbeidet skal kunne ut i en rapport med forslag til videre drift av museene. Sametinget har imidlertid allerede gjort det klart at driftstilskudd over Sametingets budsjett vil gå til stiftelsen RiddoDuottarMuseat, og ikke til eierne av museene.

Museenes samfunnsrolle

Samisk kultur og historie har mange steder vært underkommunisert, og det har kanskje ikke vært diskutert i like stor grad hvorvidt de såkalte "norske" museene bør formidle samisk kulturhistorie. Museer er definerte som kulturarvsinstitusjoner av den internasjonale museumsorganisasjonen ICOM. Disse institusjonene har et samfunnsoppdrag med fokus på "samfunnsminnet". De samiske museenes samfunnsoppdrag er å formidle den materielle og immaterielle kulturarven som ligger under deres virksomhet. Etter tilkomsten og veksten av de samiske museene er det viktig å tydeliggjøre at det ikke er bare disse som skal drive formidling av samisk kulturhistorie, men også såkalte "norske" museer. Dette er et av de viktige prinsippene i Bååstede-saken: at også en nasjonal institusjon som Norsk folkemuseum er ansvarlig for å formidle samisk kulturhistorie til en økende samisk befolkning i hovedstadsområdet, men også til en ikke-samisk befolkning.

Sett i lys av samfunnsoppdraget kreves det en bevissthet rundt hva som presenteres. Bør museene vise "glansbilder" av samisk kultur, eller være med på å vise mangfoldet og ulike historier med samisk tematikk. Dette er et tema som kanskje ikke har vært berørt i større grad i det nasjonale museumsvesenet.

Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag utfordringer og behov

Den jobben som gjøres av Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag blir spesielt viktig i lys av museenes samfunnsrolle. Sametingets ser at det er behov for et samisk museumsnettverk, som jobber museumsfaglig. Samtidig bør det tas noen grep for å utvikle nettverket. Det kan også være behov for å styrke dette arbeidet ressursmessig. I dag skal denne tjenesten utføres av de ansatte over ordinære driftsmidler, og det er tydelig at dette tar opp mye av tiden som burde være lagt på faglig arbeid.

Samisk museumslag, som jobber fagpolitisk og uavhengig av Sametinget, jobber også på frivillig basis over museenes ordinære budsjetter. Ved Samisk museumslags årsseminar 2012 ble det sagt at kanskje man kunne ha et mål om at ett samisk museum blir nominert til "Årets museum" av Norges museumsforbund innen et antall år. Dette er en god tanke, med det krever at museene har et høyt faglig nivå, har gode arbeidsforhold og gode formidlingsprosjekter/utstillinger.

Arbeidet som gjøres i nettverket og museumslaget er viktig for at de samiske museene skal få mulighet til å jobbe fram gode prosjekter som styrker deres identitet som samiske museer. Utfordringen blir å styrke begge disse to instansene. Begge to har behov for å styrkes økonomisk. Man kan vurdere å se på en form for fellesløsning der det jobbes både museumsfaglig og fagpolitisk. En slik funksjon kan rullere mellom de samiske museene.

Finansiering av tilbakeføringssaken Bååstede¹⁰

Tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum vil være et stort løft for samiske museer og innebærer en utfordring for Sametinget. En uavklart finansieringsmodell er en del av utfordringen, både for prosjektet som sådan og de investeringene

¹⁰ Bååstede = Tilbake på sorsamisk

som en tilbakeføring krever. Rapporten Bååstede slår fast at det er et statlig ansvar å finansiere en tilbakeføring av samiske gjenstander. Det vil deretter være nødvendig å sikre tilstrekkelige driftsmidler til de samiske museene, på grunn av den økte aktiviteten en tilbakeføring vil medføre.

Sametinget har satt av 1 mill kr på 2013 års budsjett for å igangsette dette arbeidet, og vil sette av 1 mill kr årlig inntil 2016, da prosessen er tenkt avsluttet. Kulturdepartementet har uttrykt at de ikke har muligheter til å finansiere tilbakeføringsprosessen, og har bedt Sametinget om å søke Norsk kulturråd om midler. Det anses ikke som en bra løsning at sentrale myndigheter henviser Sametinget til søkerbaserte ordninger. Sametinget har imidlertid søkt Norsk kulturråd om midler for 2013, men det har ennå ikke kommet en avklaring på denne. Sametinget ønsker derimot at prosessen ikke skal stoppe opp, derfor startes arbeidet opp innenfor de rammene som er i dag.

Investeringsbehovet ved de samiske museene

Saemien Sijte

Behovet for nytt bygg for Saemien Sijte er prekärt. Det er altfor små lokaler for at der skal kunne drives en tilfredsstillende museumsvirksomhet, men også for å kunne drive kulturhusaktiviteter. I tillegg er det oppdaget fukt og mugg som er helseskadelig. Statsbygg har lagt fram forprosjekt for godkjenning hos leietakerne. Landbruks- og matdepartementet skal leie kontorer ved sentret. Sametinget har garantert for leie av arealer tiltenkt Reindrifftsforvaltningen. Det er behov for en snarlig avklaring for nytt bygg for Saemien Sijte.

Samisk kunstmuseum

Kunstsamlingen ved RiddoDuottarMuseat teller over 1000 kunstverk. Dett er kunstverk som hovedsaklig er innkjøpt gjennom kunstinnkjøpsordningen som ble opprettet av Norsk kulturråd i 1974, og som de administrerte frem til 1993. Denne ordningen er deretter videreført av Samisk kulturråd/Sametinget frem til i dag, som øremerker 300 000 kr/år til dette formålet. I tillegg til verk av andre urfolkskunstnere finnes billedkunst og dáiddaduodji av kunstnere fra store deler av Sápmi, deriblant Iver Jáks, Synnøve Persen, John Savio, Britta Marakatt Labba, Maj Doris Rimpi og Petteri Laiti.

Verdien av kunstsamlingen er veldig høy, og det er et stort ansvar å forvalte denne kulturskatten. Forholdene for lagring, bevaring og formidling av kunsten er svært dårlige. Det foreligger et vedtak at et nytt samisk kunstmuseum skal ligge ved de samiske samlinger i Karasjok. Sametinget ønsker å få dette gjort gjennom den statlige ordningen med husleie. Statsbygg ønsker å overta den gamle bygningsmassen, som er i stort behov av vedlikehold, for å så utbedre denne. Det er utarbeidet et rom- og funksjonsprogram. Det er ennå ikke avklart om eierstiftelsen De samiske samlinger vil gi fra seg bygningsmassen, og derfor er status for bygging av nytt kunstmuseum uklar. Ved tilkomsten av nye magasiner for kunstsamlingen, og oppgraderingen av eksisterende bygg, vil det frigjøre noe kapasitet til bl.a. magasinering av den kulturhistoriske samlinga ved De samiske samlinger.

Várdobáiki samisk senter

Várdobáiki samisk senter er andre prioritert av samiske kulturbygg for perioden 2009-2014, jfr. Sametingets institusjonsmelding, der det er utarbeidet en prioriteringsliste for nye samiske kulturbygg innenfor husleieordningen. Sametinget har mottatt en rom- og funksjonsplan med beskrivelse av dagens og fremtidige aktiviteter. Det sentrale elementet i rom- og funksjonsplanen er den museale delen, som inkluderer museal virksomhet, kulturminnevern og bygningsvern. Várdobáiki samisk senter skal i tillegg romme funksjoner innen samisk språk, kunst - og kulturformidling.

Investeringsbehov ved andre museer

Det er ingen samiske museer som i dag har tilfredsstillende magasiner for å kunne ta imot gjenstander fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum. Bååstede-rapporten har beregnet at det er behov for nye 583 m² magasiner, noe som er kostnadsberegnet til 20 mill kr. Ved at Saemien Sijte, Samisk kunstmuseum og Várdobáiki får nye museumsbygg gjennom ordninga med husleiefinansiering, vil antall m² og kostnadene reduseres. Det er derfor av avgjørende grad at tilfredsstillende magasiner blir prosjektert ved bygging av nye museer, og at dette ikke skjæres bort av kostnadmessige hensyn.

Faglig utvikling for å bygge museene sterke: de 4 F'ene

Satsningen og målene for å bygge museene sterke er omfattende. Sametinget tar derfor sikte på å peke ut noen spesielle innsatsområder innenfor fokusområdene forvaltning, forskning, formidling og fornying:

Forvaltning

Noen av de samiske museene har en spesiell kompetanse innenfor samisk kulturminnevern og bygningsvern, og de driver gjerne ulike prosjekter. For å skape bedre forutsigbarhet i forhold til Sametingets årlige prioriteringer kan man vurdere å lage flerårige program innenfor bygningsvern og kulturminnevern. Flerårige program vil i utgangspunktet ekskludere mange mindre søkere, og vil sannsynligvis lede til færre, men større søknader. Man kan også vurdere å overføre en del midler fra søkerbasert ordning over til faste driftstilskudd, men da øremerket bygningsvern og kulturminnevern. Begge scenarioene forutsetter kulturminnefaglig kompetanse. Økt forutsigbarhet på prosjektmidler gir museene en mulighet å tenke langsiktig og de vil da kunne bygge opp kompetanse innen kulturminnefaget. I dag har landsdelsmuseene forvaltningen av løse kulturminner. Det naturlige ville ha vært om etter eller flere samiske museer, med kulturminnefaglig kompetanse, kunne ha ansvaret for løse samiske kulturminner. Visjonen må være at de samiske museene har den beste generelle og lokale kompetansen innenfor samisk bygningsvern og kulturminnevern, og at de er på faglig høyde med universitetsmuseene og nasjonale museer innenfor disse feltene.

Forskning

Sametinget skal legge til rette for at de samiske museene kan drive forskning. Forskningen kan skje i samarbeide med andre museer og høyskole/universitetsmiljøer både i Norge og i Sápmi. Dette forutsetter at Sametinget har mulighet til å legge rammebetingelsene.

Formidling

Det er nødvendig at de samiske museene har ressurser og infrastruktur for å drive formidling. En av utfordringene ligger i å øke besøkstallet, samt informere og drive formidling på nett. For å nå ut til ulike grupper i befolkninga er det viktig at museene satser på formidling med hjelp av digital teknologi.

Fornyning

Det har vært en lang prosess for å kunne bruke samiske betegnelser og tegnsatt i Primus, gjenstandsdata-basen som brukes ved museer i Norge. Noen samiske museer har nå publisert gjenstander på www.digitalmuseum.no, der museenes samlinger formidles for et bredt publikum. Det gjenstår ennå en del arbeid for at det skal realiseres fullt ut.

Ved en tilbakeføring av samiske gjenstander vil de samiske museene få økt sin gjenstandssamling, noe som krever utbedrede magasiner og utstillingslokaler. En økt gjenstandssamling krever økte personalressurser og rett kompetanse for å bevare og formidle denne kulturarven. Behovet for

kompetanse innen teknisk konservering vil da for alvor melde seg. Det kreves nytenkning og velvillighet for å se på løsninger for samarbeid og profesjonalisering. Ved en økt profesjonalisering kan dette føre til flere samarbeidsprosjekter mellom de samiske museene. Dette kan føre til gode formidlingsprosjekter og nyskapende prosjekter. Dette samsvarer med ett delmål som kommer fram i Sametingets melding om samisk kunst og kultur, at kulturinstitusjonene blir faglig sterke.

For å oppsummere ser vi at det kreves det en faglig utvikling innenfor alle områdene for å løfte de samiske museene opp på et høyere faglig nivå. Det er behov for et betydelig løft innen kompetanseheving som kan generere forskningsprosjekter, satsning på digitale løsninger, og større grad av forutsigbarhet som kan gjøre museene i stand til å ta ansvaret for flere forvaltningsoppgaver.

Mål

Utfordringene som er beskrevet i kapitlet ovenfor viser at de samiske museene er institusjoner som har ambisjoner om å vokse, men at de står overfor en del utfordringer. De regnes som solide og stabile institusjoner med et tydelig samfunnsoppdrag. Sametinget ønsker at de skal bli ennå sterkere i framtida. På bakgrunn av gjennomgangen av utfordringene det samiske museumsfeltet står overfor kan vi skissere følgende mål og strategier:

Mål

Sametingsrådet har følgende mål for det framtidige museumspolitiske arbeidet:

- Samiske museer fungerer som faglig sterke institusjoner
- De samiske museene har en felles identitet som samiske museer
- De samiske museene får bedre økonomiske rammer
- De samiske museene jobber etter de 4 F'ene; Forvaltning, Forskning, Formidling og Fornyning.

Strategier

Denne museumspolitiske redegjørelsen vil bli fulgt opp i dialog og samarbeid med de samiske museene, Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag. Følgende strategier vil være sentrale i arbeidet framover:

- Gjennom budsjettforhandlinger vil Sametinget arbeide for en budsjettmessig styrking av de samiske museene. Det er sentralt at de samiske museene blir involvert i arbeidet med styrking av budsjettene til de samiske museene.
- Sametinget vil være tydelig på at de samiske museene også i framtida skal drives og forvaltes innenfor rammene av de konsoliderte enhetene.
- De samiske museene får større ansvar og oppgaver innenfor kulturminnevernet. Herunder også at noen samiske museer får samme rolle som regionmuseene i forhold til forvaltninga av løse kulturminner. Det forutsetter at museene bygger opp eller har fast kulturminnefaglig kompetanse
- Sametinget vil ta et koordineringsansvar for at samiske gjenstander tilbakeføres fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum til de samiske museene. Sametinget kan ikke alene finansiere dette prosjektet og det forventes at sentrale myndigheter også bidrar sterkt.
- Sametinget vil fortsette arbeidet med å sikre at de samiske museene har tilfredsstillende magasiner og utstillingslokaler. I særdeleshet for at tilbakeføringsprosjektet Bååstede skal kunne realiseres.
- Sametinget vil bidra til at Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag styrkes. Det forventes samtidig at arbeidet med faglig utvikling og styrking koordineres mellom de to nettverkene/lagene og opp mot Norsk Kulturråd.

Kilder:

- Sametingsrådets melding om samiske museer (2004)
- Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling; Samiske institusjoner og det sivile samiske samfunn (2006)
- Vurdering av faglige museumsnettverk (Norsk kulturråd 2011)
- Mål- og behovsanalyse av de samiske museene (Sametinget 2011)
- Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv (Sametinget 2012)
- Sametingets melding om samisk kunst og kultur (2013)
- St.meld. nr 22(1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving
- St.meld. nr 49 (2008-2009) Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying
- Kulturminneloven med forskrifter
- NOU 2013:4, Kulturutredningen 2014
- NOU 1996:7. Museum. Mangfald, minne, møtestad
- Kulturnæringer i samiske områder. Sysselsetting og bedriftsstruktur, Norut (2012)
- Norsk kulturindeks 2012. Resultater fra samisk område, Telemarksforskning (2012)

Merknad, NSRs sametingsgruppe v/ representant Ann-Mari Thomassen

Samiske museer

Definisjon

NSR/SfP ønsker å understreke at kriteriene for samiske museer for å komme inn under Sametingets forvaltning ikke bør være så rigide at det virker begrensende for nyetableringer som vil være med på å berike mangfoldet av dokumentasjon av samisk historie, f.eks gjennom krav om **ett** (1) helt årsverk knyttet til museumsfaglig arbeid.

Finansiering

I 2002 overtok Sametinget forvaltninga av de samiske museene. Dette var et viktig/riktig/stort skritt i retning av økt selvbestemmelse for det samiske folk og forvaltning av vår fortid, nåtid og fremtid. Driftstilskuddet Sametinget mottar fra sentrale myndigheter til driftstilskudd for samiske museum har omtrent stått på stedet hvil. De økonomiske behovene som museumsinstitusjonene melder til Sametinget, både til drift, prosjekter og investeringer, samsvarer på ingen måte med bevilgningene Sametinget råder over til disse formålene. Samtidig har øvrige museer i Norge fått økt sine driftstilskudd gjennom museumsreformen og kulturløftet. NSR/Sáb beklager sterkt situasjonen de samiske museene er i under Sametingets forvaltning. Dette medfører at utviklingen av museumsvirksomheten er kraftig underbudsjettert. Dette vil forhindre den faglige oppbyggingen som er nødvendig, legge hindringer i veien for formidling til publikum og medføre store problemer for de institusjonene som har tatt på seg oppdrag for Sametinget.

NSR/Sáb ber derfor om at man prioriterer arbeidet med å finne løsninger for at de samiske museene får et økonomisk løft på linje med øvrige museer i Norge.

Språk

NSR/SaB anser formidling av samisk historie som svært viktig for styrking av samisk identitet og tilhørighet. Det er svært viktig at de samiske museene bestreber seg på at formidlingen tilbys både på samisk og norsk. Sametinget kan stimulere til dette gjennom kriteriene i Sametingets budsjett.

Bååstede

NSR/SaB mener det må være en målsetning at alle de seks konsoliderte samisk museumsenhetene må ha minst ett magasin som oppfyller kravene satt av Norsk Folkemuseum, for å muliggjøre tilbakeføring av gjenstander/løse kulturminner fra samisk gjenstandssamling som i dag er nasjonale museer. NSR/SaB mener at disse gjenstandene i hovedsak skal tilbakeføres til den regionen de er hentet fra. Dette er viktig for regionens formidling av fortid, nåtid og fremtid.

III Votering

Av 39 representanter var 26 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Vibeke Larsen - saksordfører	
2	Inga-Lill Sundset	Rolf Johansen
	Inga-Lill Sundset	
3	Mariann Wollmann Magga	
4	Ann-Mari Thomassen	
5	Gunn-Britt Retter	Mariann Wollmann Magga
6	Jørn Are Gaski	
7	John Kappfjell	
8	Kirsti Guvsam	
	Vibeke Larsen	

VI Sametingets vedtak

Sametingsrådet har drøftet Sametingets museumspolitiske redegjørelse 2013. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingets museumspolitiske redegjørelse 2013

Innledning

Sametinget la i 2004 fram en melding om samiske museer. Den tok for seg til stor del organiseringa av museene til færre museumsenheter, slik St.meld. nr 22(1999-2000) Kjelder til kunnskap la føringer for. Sametinget sluttet seg dermed til den nasjonale museumsreformen. I dag er de samiske museene konsoliderte i færre enheter, totalt 6 i tallet. Det har gått noen år siden dette, og det er derfor behov for å jobbe vidare med mer museumsfaglige utfordringer, og utfordringer knyttet til innhold og aktivitet.

Til grunn for redegjørelsen ligger først og fremst to dokumenter som Sametinget har fått utført; Mål- og behovsanalysen fra 2011, men også rapporten Båastede - tilbakeføring av samisk kulturarv fra 2012.

Med en bakgrunn i statusbeskrivelse av Sametingets arbeid innenfor museumsfeltet vil vi identifisere utfordringene de samiske museene står overfor. Deretter vil vi skissere noen mål og strategier på hvordan vi kan styrke de samiske museene.

Denne redegjørelsen er ikke uttømmende for det samiske museumsfeltet. Den vil kun peke på enkelte områder som Sametinget mener er de viktigste innsatsområdene de kommende år.

Status for samisk museumsvirksomhet

Statlige føringer

Sametinget overtok forvaltningsansvaret for de samiske museene i 2002, samtidig som den nasjonale museumsreformen satte i gang. St.meld.nr. 22(1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving skisserer den nasjonale museumsreformen, som la vekt på færre enheter og fokus på økt faglighet. Tyngdepunkt ble flyttet fra fylkene til staten (tilskudd) for å få en tydeligere nasjonal museumspolitik. Det ble satt av 200 mill i økt driftstilskudd ble fordelt til de konsoliderte enhetene i landet. Samtidig ble det etablert nasjonale museumsnettverk, herunder Samisk museumsnettverk.

St.meld. nr. 49 (2008-2009) Framtidas museum gjør opp en slags status etter gjennomføringa av museumsreformen. Den setter ytterligere fokus på den faglige dimensjonen gjennom å fokusere på de fire innsatsområdene eller 4 F'ene som de også kalles; forvaltning, forskning, formidling og fornying:

Forvaltning: Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning. Viktige delmål vil være gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene.

Forskning: Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål vil være økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.

Formidling: Museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Det innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt.

Fornyning: Gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering, skal museene være oppdaterte og aktuelle i alle deler av sin virksomhet, være solide institusjoner og ha en aktiv samfunnsrolle. Et delmål vil være å utvikle digital forvaltning og formidling.

De samiske museene

Det er i dag 6 konsoliderte samiske museer. Sametinget oppnevner styrerepresentanter til alle museene. En nærmere beskrivelse av museene finnes i Mål- og behovsanalysen og Bååstede-rapporten. Disse er:

Saemien Sijte, lokalisert til Snåsa, er en stiftelse opprettet av Nord-trøndelag fylkeskommune, Sametinget, Snåsa kommune og den lokale sameforeningen. Saemien Sijte har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i det sørsamiske området.

Árran lulesamiske senter, Tysfjord og Beiarn, er en stiftelse opprettet av Sametinget, Nordland fylkeskommune og Tysfjord kommune. Árran har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i det lule- og pitesamiske området. Under denne enheten ligger en museumsavdeling i Beiarn.

Várdobáiki samiske senter, Evenes, er et andelslag. Museet har ansvaret for samisk museumsvirksomhet fra Ballangen i Nordland, til sørligere deler av Troms, i tillegg til Lofoten og Vesterålen.

Senter for nordlige folk AS, Kåfjord: har ansvaret for samisk museumsvirksomhet fra midtre deler av Troms til Nord-Troms.

RiddoDuottarMuseat er en driftsstiftelse med hovedadministrasjon i Karasjok. Enheten har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i Vest-Finnmark. Enheten eies av Kautokeino kommune, De samiske samlinger/Sámiid Vuorkká-Dávvirat (egen eierstiftelse), Porsanger kommune og Kokelv sjøsamiske museum. Enheten består av følgende museer:

Kautokeino bygdetun, Kautokeino

De samiske samlinger, Karasjok

Porsanger museum, Porsanger

Kokelv sjøsamiske museum, Kvalsund

Tana og Varanger museumssida er en driftsstiftelse med hovedadministrasjon i Varangerbotn (Nesseby). Museet har ansvaret for samisk museumsvirksomhet i Øst-Finnmark. Enheten eies av Nesseby kommune, Tana kommune og Sør-Varanger kommune, og består av følgende museer:

Tana museum, Tana

Varanger Samiske museum, Varangerbotn (Nesseby)

Østsamisk museum, Neiden (Sør-Varanger)

Saviomuseet, Kirkenes (Sør-Varanger)

Sametinget har tatt utgangspunkt i International Council of Museums (ICOM) definisjon av et museum. Den er beskrevet i Sametingsrådets melding om museer fra 2004:

Museet må ha en forvaltningsmessig tilknytning til Sametinget, der Sametinget er faglig og politisk premissleverandør.

Museer som virker i en samisk samfunnskontekst

Museer som har samisk kultur- og naturhistorie som ett sentralt virkeområde.

Om det er museer som søker seg til Sametingets forvaltning, vil Sametinget vil legge føringer på museenes faglige virksomhet. Følgende krav må være oppfylt for å kunne søke å komme inn under Sametingets forvaltning:

Museet må være en klart definert virksomhet med eget driftsbudsjett og med minst ett årsverk knyttet til museumsfaglig arbeid.

Museet må drive en reell virksomhet knyttet til innsamling, bevaring og formidling av samiske gjenstander, tro og tradisjoner, og ha en langsiktig plan for dette.

Museet må kunne vise til en godkjent virksomhetsberettelse

De samiske museene jobber med forvaltning og formidling av samisk kulturarv. De har opparbeidet en spisskompetanse innen samisk arkeologi, kulturhistorie, kulturminner og kunst. Museene har stor betydning for de samfunnene de virker i, både lokalt og regionalt. Flere av museene virker under samme tak som andre samiske virksomheter som språksentra, kulturhus med mer. Dette gir en faglig synergieffekt som er svært verdifull, men som også kommer den samiske befolkningen til gode. Museene er i dag noen av de mest stabile samiske kulturinstitusjonene. På mange måter bidrar de aktivt til utviklingen av samiske kulturinstitusjoner.

Mål- og behovsanalysen (2011)

Sametinget fikk i 2011 utarbeidet en måls- og behovsanalyse av de samiske museene. Analysen viser at de samiske museene er relativt små med lite ressurser. De er i behov for å bli styrket økonomisk, personellmessig og faglig. Det er spesielt behov for en økt innsats innenfor innsamling, dokumentasjon og annen kunnskapsutvikling. Museene bør i tillegg bli bedre koordinert innenfor en politisk agenda for samisk kulturarv, og for bedre anvendelse av knappe ressurser. De samiske museene er relativt unge, og oppbygd av lokale initiativ. De har få ansatte, men trass i dette har de en høy faglig kompetanse og kunnskap, noe som gjør museene til kompetanseinstitusjoner og en vital ressurs i samisk kultursektor.

Analysen slår også fast at de ansatte er stolte av sitt arbeid, og at museene klarer å utnytte de økonomiske ressursene godt trass i knappe rammer. Bruk av og kompetanseheving innen samisk språk i den museale virksomheten er en utfordring. Dette arbeidet krever noe mer økonomiske ressurser enn om man bare skulle bruke norsk språk.

Bååstede¹¹ – tilbakeføring av samisk kulturarv

Norsk Folkemuseum vedtok i 2007 å åpne opp for å tilbakeføre en del av sin samiske gjenstandssamling. Kulturhistorisk museum (Universitetet i Oslo), som eier av de fleste av gjenstandene, fulgte dette opp. I 2012 vedtok så Sametinget, Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum at om lag 2100 gjenstander bør tilbakeføres til de 6 samiske museene ut fra prinsippet om opphav. Rapporten slo fast at det er sentrale myndigheters ansvar å finansiere tilbakeføringsprosessen, som er beregnet til 17 mill kr. Sametinget har satt av 1 mill kr på 2013 års budsjett for å igangsette dette arbeidet, og vil sette av 1 mill kr årlig for årene 2013-2016 som prosessen er ment å ta. Kulturdepartementet har uttrykt at de ikke har muligheter til å finansiere tilbakeføringsprosessen. Det anses ikke som en bra løsning at sentrale myndigheter henviser Sametinget til søkerbaserte ordninger. Sametinget har imidlertid søkt Norsk kulturråd om midler for 2013, men det har ennå ikke kommet en avklaring på denne. Sametinget ønsker derimot at prosessen ikke skal stoppe opp, derfor startes arbeidet opp innenfor de rammene som er i dag. Utfordringen framover blir å sikre hele finansiering av tilbakeføringsprosessen.

Magasiner og utstillingsarealer

De samiske gjenstandene har en meget høy kulturhistorisk verdi for det samiske samfunnet. Mål- og behovsanalysen(2011) og Bååstede-rapporten(2012) slår fast at magasiner og utstillingslokaler ved de samiske museene ikke er i tilfredsstillende stand for å kunne ta imot gjenstander fra Norsk

folkemuseum, som stiller absolutte faglige krav til dette. Det er derfor behov for oppgraderte magasiner og utstillingslokaler. Samtidig er det ulike behov fra museum til museum. I noen tilfeller kan dette løses ved at nye museumsbygg med tilfredsstillende magasiner og utstillingslokaler blir bygd, slik som det planlagte nye Saemien Sijte, Samisk kunstmuseum(Karasjok) og Várdobáiki. Det beste eksisterende magasinet er ved Árran lulesamiske senter; der kan man få en tilfredsstillende løsning ved at ett vannrør blir flyttet ut fra magasinet. I de andre tilfellene må man se om det skal bygges nye magasiner ved hvert enkelt museum eller konsolidert enhet, eller om man kan se på fellesløsninger. Et annet alternativ kan være å leie magasiner ved andre museer i nærheten.

I tillegg kommer spørsmålet om kompetent teknisk konserveringspersonale opp. Per i dag er det ingen ansatt ved de samiske museene med denne kompetansen. Det er behov for å se på utfordringene innenfor teknisk konservering på kort og lang sikt.

Museenes rolle i kulturminnevernet

Museene spiller en viktig rolle i samisk kulturminnevern. For mange av de samiske museene har kulturminnefaglig kompetanse vært og er en av bærebjelkene innenfor deres virksomhet. Den unike kompetansen som disse har opparbeidet seg er det viktig å ta vare på, men også videreutvikle.

Sametinget har søkerbaserte tilskuddsordning innefor kulturminnevern og bygningsvern. Midlene prioriteres gjennom vedtak av Sametingets budsjett i plenum. Midlene tildeles i hovedsak til restaureringstiltak for automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger samt prosjekter til registrering av automatisk fredete samiske kulturminner. For 2013 er summen til fordeling 2,4 millioner kr, og muliggjør en tildeling inntil kr 300 000 per søknad. De samiske museene er ofte søkere til denne tilskuddsordningen. Det ønskes en større forutsigbarhet, gjerne over flere år, i forhold til tilskuddsordningen.

¹¹ Bååstede = *Tilbake* på sørsamisk

Kulturminneloven av 1979 sier at det er Sametinget som har forvaltningen for faste samiske kulturminner. Det er landsdelsmuseene som har ansvaret for løse kulturminner. Primært gjelder for dagens samiske områder at NTNU-Vitenskapsmuseet, Tromsø museum og Kulturhistorisk museum i Oslo (for kommunene i Hedmark) er rette instans. Men samiske kulturminner finnes i hele landet, noe som innebærer at samiske løse kulturminner, etter loven, skal ivaretas av også de andre landsdelsmuseene. RidduDuottarMuseat er høringsinstans for utførsel av samiske kulturminner.

Samisk museumsnettverk

Som en del av den nasjonale museumsreformen ble det etablert en rekke faglige nasjonale museumsnettverk. Samisk museumsnettverk er ett av disse, og består av de samiske museene og Norsk folkemuseum m.fl. RidduDuottarMuseat er nettverkskoordinator. Det overordnede målet for museumsnettverket er å sørge for styrking og samordning av det samiske museumsvesenets gjennom igangsetting av fellesprosjekter innen innsamling, dokumentasjon, bevaring, forskning og formidling. Nettverket omfatter ulike temaer innenfor samisk kulturhistorie og tradisjonskunnskap, samt skal fremme og styrke samisk språk i museumsarbeidet. Samisk museumsnettverk jobber prosjektbasert, og har bl.a. gjennomført et prosjekt innen samlingsforvaltning.

Norsk kulturråd fikk i 2011 oppdrag av Kulturdepartementet å utarbeide en vurdering av nasjonale faglige museumsnettverk, deriblant Samisk museumsnettverk. Rapporten viser at nettverksarbeidet vurderes som meningsfylt og positivt, men at nettverkene bør styrkes og utvikles. Norsk kulturråd har en viktig koordinatrorolle i utviklingen av nettverkene, og vil gi arbeidet med nettverk noe høyere prioritet. I utviklingsarbeidet av nettverkene vil det blant annet bli lagt vekt på at de bør i større grad jobbe for prosjektrettet arbeid, og at arbeidet bør stimuleres og kvalitetssikres med bedre koordinering og tilrettelegging av ressurser.

Samisk museumslag

Samisk museumslag er siden 2007 en fagseksjon under Norges museumsforbund¹², og som består av museer i Norge som jobber med samisk kulturhistorie. De samiske museene, Norsk folkemuseum, Tromsø museum m.fl. er medlemmer. Laget har engasjert seg sterkt i samisk museumsvirksomhet og jobber fagpolitisk opp mot bl.a. Sametinget og sentrale myndigheter. De har vært sterke pådrivere for å få gjennomført Mål- og behovsanalysen og Bååstede. Sametinget ønsker de fortsatt kan være fagpolitisk toneangivende slik at samisk kulturhistorie på sikt kan få en sentral plass også ved såkalte norske museer.

Sametinget og andre myndigheters rolle og ansvar

Sametingets er et myndighetsorgan, og har forvaltningen av de samiske museene. Én av oppgavene er å sikre de samiske museenes rammebetingelser. Sametinget skal i tillegg utforme en samisk museumspolitikk som skal oppfylle og samsvare med museumsfaglige målsetninger og nasjonale og internasjonale museumsstrategier. I tillegg fordeler Sametinget statlig driftstilskudd, og oppnevner styrerepresentanter.

¹² Norges museumsforbund er en interesseorganisasjon for museumspolitisk arbeid og faglig utvikling, med 152 medlemsinstitusjoner

Norsk kulturråd

Sametinget har som ansvar å legge til rette for at de samiske museene får den faglige bistand som er nødvendig. Norsk kulturråd er et rådgivende organ overfor Kulturdepartementet i museumsspørsmål. Kulturrådet har bl.a. i oppgave og ”videreføre arbeidet med å ivareta samisk kultur og samisk kulturelt mangfold”¹³. Dette ansvaret ble videreført i 2012 da ABM-utvikling ble underlagt Norsk kulturråd. Kulturrådet arrangerer en rekke seminarer, kurs med mer, samt tildeler støtte til ulike prosjekter innen museumssektoren.

Økonomiske rammer

Den nasjonale museumsreformen sammenfalt delvis med Kulturloftet. Museums- og kulturvernfeltet hadde en samlet realøkning på 277,5 mill kr¹⁴. På tross av at regjeringens lovnader om økte driftstilskudd har ikke Sametinget opplevd at de samiske museene har fått et løft på lik linje med de andre museene som inngår i det nasjonale museumsnettverket.

Sametinget har siden det overtok forvaltningsansvaret stått for størstedelen av driftstilskuddene til de samiske museene. I 2002 fordelte Sametinget 8 850 mill kr, mens i 2013 er tildelingen oppe i 26 234 mill kr. De samiske museenes budsjetter er økonomisk sett små sett i forhold til andre sammenlignbare museer. I tillegg har driftstilskuddene fra kommuner og fylkeskommuner blitt redusert og falt bort etter at Sametinget overtok forvaltninga¹⁵. Et eksempel er tildeling av driftstilskudd fra Finnmark fylkeskommune; RiddoDuottarMuseat blir tildelt ca 280 000 kr, mens de 3 museene under KUDs forvaltning i Finnmark blir tildelt rundt 1 mill kr hver i driftstilskudd. Nordland fylkeskommune fordeler kun prosjekttilskudd etter søknad til Árran lulesamiske senter og Várdobáiki samiske senter. Fra sentralt hold legger man føringer på fordelingen av driftstilskuddet, der statlige midler utgjør 60 %, og regionale driftsmidler utgjør 40 %.

Norsk kulturindeks 2012¹⁶ viser en tendens til økte kommunale driftstilskudd i Troms og Finnmark. Dette gjelder derimot ikke tilskudd til museer i de samiske områdene. Sametinget fikk i 2012 utarbeidet en rapport om kulturnæringer i samiske områder¹⁷. Rapporten viser at museer er en viktig del av kultursyssetningen i samiske områder. Over en tiårsperiode er antallet ansatte i museumssektoren steget med 33 %. Dette utgjør en høyere andel av sysselsettingen enn i landsdelen og landet ellers. Det kan dermed virke som at tendensen går mot flere ansatte i de samiske museene, noe som igjen genererer økt aktivitet. Samtidig følger ikke de kommunale og fylkeskommunale driftstilskuddene opp denne veksten.

Framtidige utfordringer

Statusgjennomgangen viser at det samiske museumsfeltet står overfor en rekke utfordringer. De samiske museene har jobbet fram en konsolidering som, etter det Sametinget kan se, har gitt faglige fordeler. Det gjenstår ennå en rekke sentrale utfordringer, stort sett av faglig karakter, som vi her skal forsøke å skissere:

Oppfølging av konsolideringen
Finansiering av tilbakeføringssaken Bååstede

¹³ Fra tildelingsbrevet fra Kulturdepartementet til Norsk kulturråd.

¹⁴ NOU 2013:4, Kulturutredningen 2014

¹⁵ For nærmere detaljer, se Sametingets Mål- og behovsanalyse fra 2011.

¹⁶ Norsk kulturindeks 2012. Resultater fra samisk område, Telemarksforskning (2012)

¹⁷ Kulturnæringer i samiske områder. Sysselsetting og bedriftsstruktur (2012).

Investeringsbehov ved de samiske museene

Faglig utvikling for å bygge museene sterke: Forvaltning, Forskning, Formidling, Fornyning

Oppfølging av konsolideringen

I kjølvannet av museumsreformen

Prinsippene for konsolideringen står ved lag slik de var skissert i St.meld.nr. 22(1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving og Sametingets vedtak. Sametingsrådet vil understreke at prinsippene gjelder for alle de samiske museene og at organisering og drift av de samiske museene skal skje innenfor rammene av de konsoliderte enhetene. Museumsreformen hadde et sterkt fokus på strukturelle forhold ved museumssektoren. Reformen er ikke evaluert i sin helhet, men det er fra sentralt hold igangsatt et arbeid med å evaluere konsolideringa ved noen få museer. Sametinget mener å kunne se at reformen i det samiske museumsvesenet har styrket det faglige arbeidet. Men allerede nå kan vi se at konsolideringa kan føre til noen utfordringer, spesielt med tanke på eierstruktur og medinnflytelse på museenes arbeid. Denne utfordringen er spesielt tydelig ved RiddoDuottarMuseat:

En av stifterne av RiddoDuottarMuseat¹⁸ er Samiid Vuorkka-Davvirat/De samiske samlingers eierstiftelse, oppnevnt av Samiid Vuorkka-Davvirat/De samiske samlingers (heretter omtalt som eierstiftelsen SVD) museumsforening i Karasjok. Eierstiftelsen SVD har vedtatt å si opp driftsavtalen med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseat. Den vil tre i kraft fra 1.januar 2014. Begrunnelsen er at eierstiftelsen SVD ikke er fornøyd med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseats arbeid.

Porsanger kommune¹⁹ har vedtatt å si opp tilskuddsavtalen på kr 185 000 til RiddoDuottarMuseat med virkning fra 1.januar 2014.

Disse to hendelsene skaper utfordringer for den museale virksomheten ved RiddoDuottarMuseat. Sametinget har nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Sametinget, Porsanger kommune, Kautokeino kommune, Kokelv sjøsamiske museum og eierstiftelsen SVD. Arbeidsgruppa skal se på framtidig drift av museene som i dag inngår i stiftelsen RiddoDuottarMuseat. Dette arbeidet skal munne ut i en rapport med forslag til videre drift av museene. Sametinget har imidlertid allerede gjort det klart at driftstilskudd over Sametingets budsjett vil gå til stiftelsen RiddoDuottarMuseat, og ikke til eierne av museene.

Museenes samfunnsrolle

Samisk kultur og historie har mange steder vært underkommunisert, og det har kanskje ikke vært diskutert i like stor grad hvorvidt de såkalte ”norske” museene bør formidle samisk kulturhistorie. Museer er definerte som kulturarvsinstitusjoner av den internasjonale museumsorganisasjonen ICOM. Disse institusjonene har et samfunnsoppdrag med fokus på ”samfunnsminnet”. De samiske museenes samfunnsoppdrag er å formidle den materielle og immaterielle kulturarven som ligger under deres virksomhet. Etter tilkomsten og veksten av de samiske museene er det viktig å tydeliggjøre at det ikke er bare disse som skal drive formidling av samisk kulturhistorie, men også såkalte ”norske” museer. Dette er et av de viktige prinsippene i Bååstede-saken: at også en nasjonal institusjon som Norsk folkemuseum er ansvarlig for å formidle samisk kulturhistorie til en økende samisk befolkning i hovedstadsområdet, men også til en ikke-samisk befolkning.

Sett i lys av samfunnsoppdraget kreves det en bevissthet rundt hva som presenteres. Bør museene vise ”glansbilder” av samisk kultur, eller være med på å vise mangfoldet og ulike historier med samisk

¹⁸ Se Mål- og behovsanalysen(2011) for en nærmere beskrivelse av organiseringen av RiddoDuottarMuseat.

¹⁹ Porsanger kommune er eier av Porsanger museum, som stiftelsen RiddoDuottarMuseat drifter.

tematikk. Dette er et tema som kanskje ikke har vært berørt i større grad i det nasjonale museumsvesenet.

Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag utfordringer og behov

Den jobben som gjøres av Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag blir spesielt viktig i lys av museenes samfunnsrolle. Sametingets ser at det er behov for et samisk museumsnettverk, som jobber museumsfaglig. Samtidig bør det tas noen grep for å utvikle nettverket. Det kan også være behov for å styrke dette arbeidet ressursmessig. I dag skal denne tjenesten utføres av de ansatte over ordinære driftsmidler, og det er tydelig at dette tar opp mye av tiden som burde være lagt på faglig arbeid.

Samisk museumslag, som jobber fagpolitisk og uavhengig av Sametinget, jobber også på frivillig basis over museenes ordinære budsjetter. Ved Samisk museumslags årsseminar 2012 ble det sagt at kanskje man kunne ha et mål om at ett samisk museum blir nominert til "Årets museum" av Norges museumsforbund innen et antall år. Dette er en god tanke, med det krever at museene har et høyt faglig nivå, har gode arbeidsforhold og gode formidlingsprosjekter/utstillinger.

Arbeidet som gjøres i nettverket og museumslaget er viktig for at de samiske museene skal få mulighet til å jobbe fram gode prosjekter som styrker deres identitet som samiske museer. Utfordringen blir å styrke begge disse to instansene. Begge to har behov for å styrkes økonomisk. Man kan vurdere å se på en form for fellesløsning der det jobbes både museumsfaglig og fagpolitisk. En slik funksjon kan rullere mellom de samiske museene.

Finansiering av tilbakeføringssaken Bååstede²⁰

Tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum vil være et stort løft for samiske museer og innebærer en utfordring for Sametinget. En uavklart finansieringsmodell er en del av utfordringen, både for prosjektet som sådan og de investeringene

som en tilbakeføring krever. Rapporten Bååstede slår fast at det er et statlig ansvar å finansiere en tilbakeføring av samiske gjenstander. Det vil deretter være nødvendig å sikre tilstrekkelige driftsmidler til de samiske museene, på grunn av den økte aktiviteten en tilbakeføring vil medføre.

Sametinget har satt av 1 mill kr på 2013 års budsjett for å igangsette dette arbeidet, og vil sette av 1 mill kr årlig inntil 2016, da prosessen er tenkt avsluttet. Kulturdepartementet har uttrykt at de ikke har muligheter til å finansiere tilbakeføringsprosessen, og har bedt Sametinget om å søke Norsk kulturråd om midler. Det anses ikke som en bra løsning at sentrale myndigheter henviser Sametinget til søkerbaserte ordninger. Sametinget har imidlertid søkt Norsk kulturråd om midler for 2013, men det har ennå ikke kommet en avklaring på denne. Sametinget ønsker derimot at prosessen ikke skal stoppe opp, derfor startes arbeidet opp innenfor de rammene som er i dag.

Investeringsbehovet ved de samiske museene

Saemien Sijte

Behovet for nytt bygg for Saemien Sijte er prekært. Det er altfor små lokaler for at der skal kunne drives en tilfredsstillende museumsvirksomhet, men også for å kunne drive kulturhusaktiviteter. I tillegg er det oppdaget fukt og mugg som er helseskadelig. Statsbygg har lagt fram forprosjekt for godkjenning hos leietakerne. Landbruks- og matdepartementet skal leie kontorer ved sentret.

²⁰ Bååstede = Tilbake på sorsamisk

Sametinget har garantert for leie av arealer tiltenkt Reindriftsforvaltningen. Det er behov for en snarlig avklaring for nytt bygg for Saemien Sijte.

Samisk kunstmuseum

Kunstsamlingen ved RiddoDuottarMuseat teller over 1000 kunstverk. Dett er kunstverk som hovedsaklig er innkjøpt gjennom kunstinnkjøpsordningen som ble opprettet av Norsk kulturråd i 1974, og som de administrerte frem til 1993. Denne ordningen er deretter videreført av Samisk kulturråd/Sametinget frem til i dag, som øremerker 300 000 kr/år til dette formålet. I tillegg til verk av andre urfolkskunstnere finnes billedkunst og dáiddaduodji av kunstnere fra store deler av Sápmi, deriblant Iver Jáks, Synnøve Persen, John Savio, Britta Marakatt Labba, Maj Doris Rimpi og Petteri Laiti.

Verdien av kunstsamlingen er veldig høy, og det er et stort ansvar å forvalte denne kulturskatten. Forholdene for lagring, bevaring og formidling av kunsten er svært dårlige. Det foreligger et vedtak at et nytt samisk kunstmuseum skal ligge ved de samiske samlinger i Karasjok. Sametinget ønsker å få dette gjort gjennom den statlige ordningen med husleie. Statsbygg ønsker å overta den gamle bygningsmassen, som er i stort behov av vedlikehold, for å så utbedre denne. Det er utarbeidet et rom- og funksjonsprogram. Det er ennå ikke avklart om eierstiftelsen De samiske samlinger vil gi fra seg bygningsmassen, og derfor er status for bygging av nytt kunstmuseum uklar. Ved tilkomsten av nye magasiner for kunstsamlingen, og oppgraderingen av eksisterende bygg, vil det frigjøre noe kapasitet til bl.a. magasinering av den kulturhistoriske samlinga ved De samiske samlinger.

Várdobáiki samisk senter

Várdobáiki samisk senter er andre prioritet av samiske kulturbygg for perioden 2009-2014, jfr. Sametingets institusjonsmelding, der det er utarbeidet en prioriteringsliste for nye samiske kulturbygg innenfor husleieordningen. Sametinget har mottatt en rom- og funksjonsplan med beskrivelse av dagens og fremtidige aktiviteter. Det sentrale elementet i rom- og funksjonsplanen er den museale delen, som inkluderer museal virksomhet, kulturminnevern og bygningsvern. Várdobáiki samisk senter skal i tillegg romme funksjoner innen samisk språk, kunst - og kulturformidling.

Investeringsbehov ved andre museer

Det er ingen samiske museer som i dag har tilfredsstillende magasiner for å kunne ta imot gjenstander fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum. Bååstede-rapporten har beregnet at det er behov for nye 583 m2 magasiner, noe som er kostnadsberegnet til 20 mill kr. Ved at Saemien Sijte, Samisk kunstmuseum og Várdobáiki får nye museumsbygg gjennom ordninga med husleiefinansiering, vil antall m2 og kostnadene reduseres. Det er derfor av avgjørende grad at tilfredsstillende magasiner blir prosjektert ved bygging av nye museer, og at dette ikke skjæres bort av kostnadsmessige hensyn.

Faglig utvikling for å bygge museene sterke: de 4 F'ene

Satsningen og målene for å bygge museene sterke er omfattende. Sametinget tar derfor sikte på å peke ut noen spesielle innsatsområder innenfor fokusområdene forvaltning, forskning, formidling og fornying:

Forvaltning

Noen av de samiske museene har en spesiell kompetanse innenfor samisk kulturminnevern og bygningsvern, og de driver gjerne ulike prosjekter. For å skape bedre forutsigbarhet i forhold til Sametingets årlige prioriteringer kan man vurdere å lage flerårige program innenfor bygningsvern og kulturminnevern. Flerårige program vil i utgangspunktet ekskludere mange mindre søkere, og vil

sannsynligvis lede til færre, men større søknader. Man kan også vurdere å overføre en del midler fra søkerbasert ordning over til faste driftstilskudd, men da øremerket bygningsvern og kulturminnevern. Begge scenarioene forutsetter kulturminnefaglig kompetanse. Økt forutsigbarhet på prosjektmidler gir museene en mulighet å tenke langsiktig og de vil da kunne bygge opp kompetanse innen kulturminnefaget. I dag har landsdelsmuseene forvaltningen av løse kulturminner. Det naturlige ville ha vært om etter eller flere samiske museer, med kulturminnefaglig kompetanse, kunne ha ansvaret for løse samiske kulturminner. Visjonen må være at de samiske museene har den beste generelle og lokale kompetansen innenfor samisk bygningsvern og kulturminnevern, og at de er på faglig høyde med universitetsmuseene og nasjonale museer innenfor disse feltene.

Forskning

Sametinget skal legge til rette for at de samiske museene kan drive forskning. Forskningen kan skje i samarbeide med andre museer og høyskole/universitetsmiljøer både i Norge og i Sápmi. Dette forutsetter at Sametinget har mulighet til å legge rammebetingelsene.

Formidling

Det er nødvendig at de samiske museene har ressurser og infrastruktur for å drive formidling. En av utfordringene ligger i å øke besøkstallet, samt informere og drive formidling på nett. For å nå ut til ulike grupper i befolkninga er det viktig at museene satser på formidling med hjelp av digital teknologi.

Fornyng

Det har vært en lang prosess for å kunne bruke samiske betegnelser og tegnsett i Primus, gjenstandsdatabasen som brukes ved museer i Norge. Noen samiske museer har nå publisert gjenstander på www.digitalmuseum.no, der museenes samlinger formidles for et bredt publikum. Det gjenstår ennå en del arbeid for at det skal realiseres fullt ut.

Ved en tilbakeføring av samiske gjenstander vil de samiske museene få økt sin gjenstandssamling, noe som krever utbedrede magasiner og utstillingslokaler. En økt gjenstandssamling krever økte personalressurser og rett kompetanse for å bevare og formidle denne kulturarven. Behovet for kompetanse innen teknisk konservering vil da for alvor melde seg. Det kreves nytenkning og velvillighet for å se på løsninger for samarbeid og profesjonalisering. Ved en økt profesjonalisering kan dette føre til flere samarbeidsprosjekter mellom de samiske museene. Dette kan føre til gode formidlingsprosjekter og nyskapende prosjekter. Dette samsvarer med ett delmål som kommer fram i Sametingets melding om samisk kunst og kultur, at kulturinstitusjonene blir faglig sterke.

For å oppsummere ser vi at det kreves det en faglig utvikling innenfor alle områdene for å løfte de samiske museene opp på et høyere faglig nivå. Det er behov for et betydelig løft innen kompetanseheving som kan generere forskningsprosjekter, satsning på digitale løsninger, og større grad av forutsigbarhet som kan gjøre museene i stand til å ta ansvaret for flere forvaltningsoppgaver.

Mål

Utfordringene som er beskrevet i kapitlet ovenfor viser at de samiske museene er institusjoner som har ambisjoner om å vokse, men at de står overfor en del utfordringer. De regnes som solide og stabile institusjoner med et tydelig samfunnsoppdrag. Sametinget ønsker at de skal bli ennå sterkere i framtida. På bakgrunn av gjennomgangen av utfordringene det samiske museumsfeltet står overfor kan vi skissere følgende mål og strategier:

Mål

Sametingsrådet har følgende mål for det framtidige museumspolitiske arbeidet:

Samiske museer fungerer som faglig sterke institusjoner

De samiske museene har en felles identitet som samiske museer

De samiske museene får bedre økonomiske rammer

De samiske museene jobber etter de 4 F'ene; Forvaltning, Forskning, Formidling og Fornyning.

Strategier

Denne museumspolitiske redegjørelsen vil bli fulgt opp i dialog og samarbeid med de samiske museene, Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag. Følgende strategier vil være sentrale i arbeidet framover:

Gjennom budsjettforhandlinger vil Sametinget arbeide for en budsjettmessig styrking av de samiske museene. Det er sentralt at de samiske museene blir involvert i arbeidet med styrking av budsjettene til de samiske museene.

Sametinget vil være tydelig på at de samiske museene også i framtida skal drives og forvaltes innenfor rammene av de konsoliderte enhetene.

De samiske museene får større ansvar og oppgaver innenfor kulturminnevernet. Herunder også at noen samiske museer får samme rolle som regionmuseene i forhold til forvaltninga av løse kulturminner.

Det forutsetter at museene bygger opp eller har fast kulturminnefaglig kompetanse. Sametinget vil ta et koordineringsansvar for at samiske gjenstander tilbakeføres fra Norsk folkemuseum/Kulturhistorisk museum til de samiske museene. Sametinget kan ikke alene finansiere dette prosjektet og det forventes at sentrale myndigheter også bidrar sterkt.

Sametinget vil fortsette arbeidet med å sikre at de samiske museene har tilfredsstillende magasiner og utstillingslokaler. I særdeleshet for at tilbakeføringsprosjektet Bååstede skal kunne realiseres.

Sametinget vil bidra til at Samisk museumsnettverk og Samisk museumslag styrkes. Det forventes samtidig at arbeidet med faglig utvikling og styrking koordineres mellom de to nettverkene/lagene og opp mot Norsk Kulturråd.

Kilder:

- Sametingsrådets melding om samiske museer (2004)
- Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling; Samiske institusjoner og det sivile samiske samfunn (2006)
- Vurdering av faglige museumsnettverk (Norsk kulturråd 2011)
- Mål- og behovsanalyse av de samiske museene (Sametinget 2011)
- Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv (Sametinget 2012)
- Sametingets melding om samisk kunst og kultur (2013)
- St.meld. nr 22(1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving
- St.meld. nr 49 (2008-2009) Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying
- Kulturminneloven med forskrifter
- NOU 2013:4, Kulturutredningen 2014
- NOU 1996:7. Museum. Mangfald, minne, møtestad
- Kulturnæringer i samiske områder. Sysselsetting og bedriftsstruktur, Norut (2012)
- Norsk kulturindeks 2012. Resultater fra samisk område, Telemarksforskning (2012)

Sametingsrådets redegjørelse tas til orientering.

Behandlingen av saken ble avsluttet 07.06.13 kl. 11.58.